

- نگارگری اسلامی
- ثروت عکاشه
- ترجمه غلامرضا تهامی
- پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، ۱۳۸۰

از جمله نگارگری پرداخته و با این هدف که این هنر شریف و مقدس را که میراثی از فرهنگ جامع تصویری ایران بوده و از شاخص‌ترین هنرهای تصویری جهان است، به انزوا کشانند.

نگارگران مسلمان همواره سعی در نمایش صحنه‌هایی از زندگی پیامبر اکرم (ص)، تجسم بخشیدن به نعمت‌های بهشتی و محنت‌های دوزخی، و ارائه‌ی تصویر داستان‌های اخلاقی و یا بازنمایی مکاشفات عرفانی و دیگر زمینه‌ها داشته‌اند و همچنین صفحات مصاحف شریف را با نقش‌های هندسی و تجریدی و رسوم طبیعی، به زیباترین سیمایی آراسته و کتاب‌های تاریخی و علمی را با تصاویر توضیحی تزیین کرده‌اند.

یکی از موثق‌ترین و مستندترین آنها کتاب «فن التصوير الاسلامی» است که اینک ترجمه آن دیده می‌شود. نویسنده کتاب، ثروت عکاشه سالیان دراز وزیر فرهنگ و هنر مصر و عضو کمیته‌ی اجرایی یونسکو و استاد افتخاری کرسی هنر در کُلژ دو فرانس بوده و یک دوره ده جلدی تاریخ هنر، از عصر حجر تا دوران معاصر تالیف کرده است که از منابع قابل استناد در شناخت هنر بشری در طول تاریخ است.

نویسنده در جهت تالیف اثر حاضر به همه کشورهای اسلامی سفر کرده و آثار نگارگری اسلامی را در همه موزه‌ها و نمایشگاه‌ها و کتابخانه‌ها و گنجینه‌های خصوصی و نیز در مساجد و مقابر و کاخ‌ها بررسی و اثری مستند به دستداران فرهنگ و هنر اسلامی عرضه کرده است.

کتاب تحت عنوان زیر ارائه شده است:

نگارگری اسلامی میان تجویز و تحریم / ویژگی‌های نگارگری اسلامی / منابع نگارگری اسلامی / موضوع‌های نگارگری اسلامی / هنر چهره‌نگاری (پرتره) در اسلام / دشواری‌های پژوهش در نگارگری اسلامی / نگارگری دینی در اسلام / تصویر قصص قرآن و کتب مقدس آسمانی / تهییج عواطف با انگیزه‌های قدسی / ترغیب به بهشت و بیم دادن از دوزخ / نگارگری عربی (طلوع نگارگری اسلامی، مکتب بغداد، واقع‌گرایی در نگارگری اسلامی / تأثیر ایرانی در هنر درباری / هنر بیزانسی در سایه حمایت اسلام مقامات حریری در نگارگری اسلامی / همگرایی فرهنگ‌ها در نگارگری عربی / تصاویر دیواری در اندلس / حمله مغول و آغاز تا پایان / هنر مملکولی ۱۲۵۰-۱۳۹۰ / زینت کاری قرآن‌ها / آخرین خیزش و پایان گشت و گذار.

نگارگری جلوه‌ای از هنر قدسی اسلام است. جهت دریافت حقیقت این هنر سه مرتبه باید مورد توجه قرار گیرد. ظاهر اثر هنری، تفکر بنیادین آن و طریقی که هنرمند به واسطه‌ی آن به حقیقت هنر واقف شده و از آن، به حقیقت این آثار و از این آثار رجوع مجددی به آن حقیقت می‌نماید. این سیر و سلوک را که ما به آداب معنوی تعبیر کرده‌ایم طریقت معنوی هنرمندان گذشته بوده است. نگارگری عالم را از منظر حق می‌بیند به گونه‌ای که اراده‌ی خداوند بر آن حاکم گشته نه آنچنان که در دیده‌ی محدود ما جای گرفته است. نگاه ما به عالم مبتنی بر عینیت جهان است نه واقعیت آن. حال آنکه نگارگری به منظور کشف حجاب از حقیقت با حذف پرسپکتیو و نمایش واقعیت جهان، پلی به سوی حقیقت آن می‌زند. بنابراین مظاهر طبیعت در نگاره‌ها با جلوه‌ای بلورین ظاهر می‌شوند که حاصل مشاهدات قلبی هنرمند از جهان برین و مرتبه‌ی ملکوتی عالم بوده و واجد باطنی متعالی از ظاهر عالم است.

می‌توان گفت نگارگری اسلامی ایران صحنه‌ی تجلی مضامینی است که از اعلی‌ترین معانی تا مضامین عادی و روزمره را در خود جای می‌دهد. درواقع فضایی به‌وجود می‌آید که توانایی بروز و ظهور همه جلوه‌های معرفت نظری و سلوک عملی هنرمندان را در مظاهر مختلف علوم و زندگی ایشان دارا باشد.

قداست نگارگری اسلامی ایران، حقیقتی است که در اولین نگاه خودنمایی می‌کند. این حقیقت آشکار مبین جلوه رحمانی و سراسر لطف تمدن اسلامی است که در زیر لوای تفکر عرفانی اسلام نشو و نما کرده است تا جایی که شناخت نگارگری بدون توجه به حکمت و عرفان اسلامی غیرممکن می‌نماید.

البته این تصور باطل نیز همواره برای عده‌ای وجود داشته و دارد که مجموعه هنرهای اسلامی و سنتی و همچنین نگارگری که تعلق به ادوار گذشته دارد فاقد قانونمندی خاص و وجهی مدون است و صرفاً در قالب یک روابط حضوری صرف قابل بررسی است. این عده با این استدلال، بنا را بر آن می‌نهند که ادامه طریق در هنرهای اسلامی و سنتی در دوره معاصر ممکن نیست زیرا آن نسبت حضوری با عالم که سبب شکل‌گیری هنر و تمدن اسلامی شده امروز به صورتی حصولی و منطقی درآمده است. این گروه با این بهانه به تضعیف جایگاه هنرهای اسلامی و سنتی ایران